

Г.П. Серпутько

ann_nika@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9046-5319>

Т.М. Гребенюк

tetanagrebenuk67@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8919-087X>

LEGO-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У НАВЧАННІ ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

У статті розглядаються LEGO-технології, як складова реалізації Концепції Нової Української Школи та важливий засіб унаочнення складних абстрактних мовних явищ і понять; висвітлюються практичні прийоми і способи застосування LEGO-технологій на уроках української мови із методичними рекомендаціями для вчителів початкових класів, які навчають учнів із порушеннями зору (незрячих та зі зниженим зором) у закладах спеціальної освіти чи за інклюзивною, або індивідуальною формами навчання. Авторами вказується на ефективність використання LEGO технологій в опануванні шрифтом Брайля, а саме засвоєння крапкового складу незрячими школярами. У статті пунктирно простежується й корекційно-розвиткове значення застосування LEGO-технологій: розвиток дрібної моторики рук; навичок орієнтування в мікропросторі; збагачення уявлень про навколишній світ; розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення.

Ключові слова: Нова Українська Школа, учні із порушеннями зору, незрячі учні, учні зі зниженим зором, LEGO-технології, конструктор LEGO, цеглинки LEGO, урок української мови.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Значний вплив на процес навчання дітей із порушеннями зору здійснюють і загальнопедагогічні засади концепції Нової Української Школи, що активно поширюються в українській освітній системі. Зокрема, ефективно застосування в процесі навчання LEGO-технологій дає поштовх для розвитку нових освітньо-ігрових підходів у навчанні й школярів із порушеннями зору. Крім того, у навчанні дітей із порушеннями зору застосування LEGO-технологій має не лише освітній, але й значний корекційно-розвитковий вплив, що реалізується не лише на корекційних заняттях, але й під час вивчення молодшими школярами загальноосвітніх предметів. У статті ми докладніше розглянемо можливості застосування LEGO-технологій на уроках української мови під час навчання молодших школярів із порушеннями зору.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Більшість праць вітчизняних науковців присвячені проблемам використання LEGO-технологій в освіті дітей раннього, дошкільного віку та молодших школярів, які не мають порушень розвитку. О. Рома, Т. Пеккер, Н. Голота, О. Терещенко, І. Резніченко зосереджували свою увагу на формуванні програмних вимог у застосуванні LEGO. Використанню LEGO-технологій у навчанні молодших школярів, зокрема на уроках української мови, присвячені публікації О. Бак, Д. Білинець. Формуванню навичок конструктивно-ігрової діяльності у дітей з відхиленнями в розвитку із допомогою ЛЕГО присвячений посібник Т. Лусс. Важливі аспекти застосування LEGO у тифлопедагогічному обстеженні дітей із порушеннями зору висвітлювалися у працях В. Близнюк, Л. Білецької, Н. Бригинець, Т. Гребенюк (2019).

Метою нашої статті є висвітлення особливостей застосування LEGO-технологій на уроках української мови для дітей із порушеннями зору, із необхідним методичним супроводом, наведенням основних способів і прийомів залучення LEGO-технологій у навчанні школярів із різними порушеннями зору та освітніми можливостями.

Виклад матеріалу. Від слів "Leg" і "Godt" у перекладі з датської "LEGO" означає "Захоплива гра". LEGO – одна з відомих і поширених на сьогодні педагогічних технологій, що використовує моделі реального світу і предметно-ігрове середовище навчання та розвитку дитини. Основним принципом навчання є принцип "навчання через дію", адже саме під час конструювання із цеглинок LEGO та їх обстеження сучасні діти легко отримують знання через гру та дослідження (О. Бак, 2020).

У молодших школярів із порушеннями зору переважає, зазвичай, предметно-дійове мислення, для них вирішення навіть складних завдань успішно здійснюється через реальне маніпулювання з

предметами, їх обстеження, випробовування властивостей об'єктів тощо. Крім того, конструктор LEGO є й важливим засобом унаочнення різноманітних предметів і схем більш складних абстрактних понять чи мовних явищ. Якщо раніше більшість схематичної наочності доводилося виготовляти вчителю власноруч із різноманітних матеріалів, щоб вони були доступними для сприймання учнів із порушеннями зору, то сьогодні конструктор LEGO допомагає розв'язувати велику кількість і цих завдань.

Трохи докладніше приклади завдань та прийоми роботи із цеглинками LEGO продемонструємо на матеріалі уроків української мови для молодших школярів із порушеннями зору.

У навчанні школярів зі зниженим зором, як і учнів без зорових порушень, зазвичай залучаються завдання зі збереженням кольорових характеристик цеглинок LEGO та якісних й доступних для цієї категорії учнів зображень. Наприклад, наведемо зачини-привітання із цеглинками LEGO, які можна використовувати не лише на уроках, але й під час проведення ранкових зустрічей:

Діти промовляють слова і показують цеглинки відповідних кольорів.

1. Доброго ранку, сонце привітне! – жовта цеглинка.

Доброго ранку, небо блакитне! – синя цеглинка.

Доброго ранку, у небі хмаринки! – сіра цеглинка.

Доброго ранку, трави і квіти! – зелена та червона цеглинки.

Доброго ранку тобі і мені! – оранжева цеглинка.

2. Усміхнемось всім навколо – (всі усміхаються, діти показують смайлики).

Небу, хмарам – синя та сіра цеглинки.

Сонцю, травам – жовта, зелена цеглинки.

Квітам, людям – червона, оранжева цеглинки.

І тоді обов'язково

День для всіх привітним буде! (знову демонструють смайлики).

На основі кольорової диференціації цеглинок LEGO побудовані й завдання для самоперевірки та рефлексії, а саме:

"Кольорова рефлексія"

1. На партах розкладені цеглинки трьох кольорів:

Цеглинка зеленого кольору означає: я задоволений(на) уроком; він був корисним для мене; я багато, з користю працював(ла) на уроці; я розумів(ла) усе, про що йшлося на уроці (було легко).

Цеглинка жовтого кольору означає: урок був цікавим, здебільшого, корисним; я брав(ла) активну участь у ньому; зміг(ла) виконати багато завдань; під час уроку мені було досить комфортно, але не все вдалося.

Цеглинка червоного кольору означає: користі від уроку я отримав(ла) мало; зрозумів(ла) небагато з того, про що йшлося на ньому, було важко.

2. Часто у ході навчання застосовується й така символіка цеглинок LEGO:

Зелена – молодець

Жовта – добре

Червона – тренуйся.

Головне у будь-якій системі умовних позначень, щоб учні були поінформовані і чітко розуміли, про що який колір LEGO-цеглинок свідчить, а для цього перед проведенням рефлексії щоразу вчителю слід актуалізувати кольорову символіку цеглинок LEGO для закріплення їх значення, доки учні не запам'ятають і не відтренують відповідні зіставлення. Інколи, особливо якщо учні, окрім порушень зору, мають ще й затримку психічного розвитку (ЗПР) чи відчувають труднощі у навчанні, вчителю варто прописувати значення кольорової гами цеглинок LEGO на окремих картках, які розташовуються біля цеглинок відповідного кольору чи розміру.

Учителями широко застосовуються й завдання на побудову вєж із певними літерами, які необхідно увести у слово, наприклад:

Гра "Сигналізуй" проводиться під час звукового аналізу слів. Учитель називає ряд слів: ананас, абетка, школа, автобус, мак, сорока. Діти сигналізують цеглинками LEGO, якщо звук [а] зустрічається на початку слова – піднімають червону цеглинку, якщо всередині [а] – зелену, наприкінці – жовту.

У навчанні незрячих школярів також можна залучати наведені завдання із цеглинками LEGO,

проте слід відповідним чином адаптувати LEGO-матеріал та ігрові завдання. Розкриємо два найбільш поширені прийоми такої адаптації:

1. Диференціація цеглинок LEGO відбувається не за кольором, а за розміром, адже є, наприклад, цеглинки прямокутні і квадратні, з різною кількістю "кнопочок" на цеглинках тощо.

2. За умови збереження диференціації цеглинок за кольором необхідно вводити додаткові позначки, наклеювати їх на цеглинки з метою тактильного розрізнення учнями позначок. Цей прийом, на нашу думку, потребує більш тривалої підготовки та збільшення кількості тренувань на закріплення і відпрацювання учнями схематичних позначень різних кольорів. Позначення кольорів найлегше асоціювати з різними знайомими дітям предметами, наприклад, овочами, фруктами тощо. Так, червоний колір має, скажімо, помідор, тому на червону цеглинку наклеюємо гладенький кружечок із цупкого картону. Для того, щоб діти із залишковим зором краще розрізняли ці позначки на основі дотикового та візуального сприймання, позначки можуть бути контрастними до фону цеглинки. Зелений колір має, наприклад, ялинка, тому ми можемо домовитися з дітьми, що зелена цеглинка позначатиметься шерхким трикутничком, помаранчева – шерхким кружечком, як скажімо, апельсин. Жовта цеглинка може позначатися шерхким овалом, на кшталт лимона, синя, наприклад, гладеньким прямокутником чи квадратом – як небо, а сіра цеглинка, наприклад, може бути позначена фігурною позначкою, вирізаною, скажімо, зі спонжика, немов хмарка. Ці позначення кольорів не мають якоїсь сталої системи, разом з учнями можна утворити свій асоціативний ряд, головне, це домовленість про те чи інше позначення кольору. У дитини мають сформуватися чіткі асоціації між предметами, явищами та їх позначеннями, які відповідають певному кольору. А також необхідним є відпрацювання певної системи позначень кольорів на практиці. Проте, як ми вже зазначали, другий прийом, на нашу думку, потребує більшої кількості тренувань та практичного відпрацювання.

Рис. 1.

Можливим є також комбінювання обох розглянутих способів, наприклад: червона цеглинка велика (має 8 "кнопочок"), жовта – менша (6 "кнопочок"), зелена – найменша (4 "кнопочки") тощо.

Слід обов'язково згадати про те, з чого, зазвичай, розпочинається навчання грамоти, зокрема й учнів із порушеннями зору. Так, у підготовчий період навчання грамоти, коли незрячі школярі лише ознайомлюються із розміщенням крапок шестикрапки, можна використовувати цеглинки LEGO й для ознайомлення із шестикрапкою. Заклеївши зайві крапки клейкою стрічкою, можна вивчати нумерацію крапок за системою Луї Брайля, а пізніше навіть конфігурувати різноманітні знаки шестикрапкової системи.

Використання під час навчання грамоти деталей LEGO дозволяє за більш короткий час досягти позитивних результатів й в опануванні шрифту Брайля, бо робота з конструктором LEGO із засвоєння крапкового складу проводиться у формі гри, що дозволяє легше сформувати необхідні навички на початкових етапах навчання грамоти. Більше того, компанія-виробник LEGO вже не перший рік створює конструктор із буквами, нанесеними шрифтом Брайля, що дасть можливість дітям легко відшукувати різноманітні букви, знаки, викладати склади, слова, словосполучення, створювати речення тощо (рис. 1). Хоча в Україні такого обладнання наразі ще немає, проте це питання часу; наявність такого конструктора у спеціальних школах України згодом дасть змогу багато в чому замінити й каси букв за Брайлем, виробництво яких вже фактично припинено.

Під час засвоєння учнями плоскодруканих літер більшість літер алфавіту можна викласти із цеглинок LEGO, що забезпечує їх легке відтворення за зразком та важливе дотикове обстеження, з метою формування і закріплення образів площинних літер.

Коли незрячі учні вже оволодівають системою Брайля, то все ж таки більш практичного застосування набуває підписування цеглинок LEGO шрифтом Брайля, тобто наклеювання на цеглинку

підписів шрифтом Брайля з дидактичною метою, але вже не із зазначенням кольору цеглинка, а із найменуванням певних мовних одиниць чи явищ, які вивчаються. Із цеглинок LEGO, підписаних шрифтом Брайля чи збільшеним контрастним плоскодруком (для учнів зі зниженим зором), можна легко створити орфографічне доміно, яке раніше доводилося виготовляти лише на цупкому картоні з низки підручних засобів.

Для прикладу розглянемо орфографічне доміно на засвоєння правопису слів із префіксами ПРЕ, ПРИ, ПРІ. Так, на одній цеглинці має бути наклеєна перша частинка слова (префікс пре, при або прі), а на іншій цеглинці продовження слова, наприклад: пре + гарний, цікавий, дивний; при + шити, бігти, їхати; прі + звисько тощо. Грати можна у парах. Тоді діти, виставляючи цеглинка одна за одною, ланцюжком, відпрацьовують правила правопису із зазначеними префіксами. Учні тренуються в самоперевірці, перевіряють один одного, у такій невимушеній грі кожного легко може перевірити й учитель. Орфографічне, граматичне чи лексичне доміно можна створювати з різних тем. За такою ж схемою дітям можна пропонувати тренувальні вправи на утворення нових слів за допомогою різних префіксів, наприклад: за + ходити, пере + ходити, ви + ходити та простежувати за зміною значення слів. Схожим чином можна й заповнювати ряди синонімів чи добирати антонімічні пари слів. Наприклад: думати – гадати – міркувати – кумекати; день – ніч, тепло – холод, багато – мало тощо. Цеглинка LEGO допоможуть й у формуванні різноманітних граматичних понять, скажімо, ознайомлення з граматичною категорією числа однини та множини: один – багато; тренувальне практичне відпрацювання у засвоєнні відмінкової парадигми іменників; поєднання іменників з прикметниками, числівниками тощо.

Для дітей зі зниженим зором усі методичні прийоми з підписуванням цеглинок LEGO також працюють, тільки йдеться не про шрифт Брайля, а про збільшений шрифт, відповідно до зорових можливостей учнів. Школярам, які мають знижений зір і можуть розрізнити зображення на мультимедійній дошці, планшеті можна пропонувати відповідні зразки чи шаблони завдань, які вони мають виконати із цеглинок LEGO на парті, а для незрячих учнів чи для дітей із залишковим зором це все ж таки більше індивідуальний та попарний характер роботи.

Якщо діти відчувають труднощі у виконанні розміщених у підручнику вправ на віднайдення пропущених орфограм, можна для тренування застосовувати й цеглинка LEGO, у цікавій ігровій формі такі завдання учні виконують легше й швидше. Для дітей зі зниженим зором виконання зазначених завдань можна ще й проілюструвати якісним та доступним для їх зорового сприймання зображенням (рис. 2).

Під час письмових аналізів, скажімо синтаксичного розбору речення, незрячі учні, як правило, не складають схем речення. Проте, цеглинка LEGO допоможуть упоратись і з цим завданням у цікавій ігровій формі за допомогою тих самих підписів цеглинок шрифтом Брайля.

До прикладу: ми зачитуємо дітям речення, яке спершу треба записати, роздаємо учням LEGO із підписаними цеглинками. На кожній цеглинці написано слово із цього речення. Діти спочатку відтворюють речення за допомогою ланцюжком розміщених цеглинок. Також ми роздаємо дітям маленькі картки із назвами членів речення. Діти розбирають речення, називаючи головні і другорядні члени речення, після чого наклеюють назви головних і другорядних членів речення на відповідні цеглинка зі словами (з іншого боку цеглинка). Ця схема побудови речення може відображати і запитання, які діти ставлять від слова до слова. Цеглинка із наклеєними запитаннями можуть бути меншого розміру, ніж слова речення. Цими цеглинками-запитаннями діти з'єднують слова, які є членами речення, ніби надбудовуючи другий поверх. Така схема, побудована незрячою дитиною із цеглинок

Рис. 2. (О. Бак, Д. Білинець 2020).

LEGO, нічим не відрізняється від схем, що графічно вибудовують діти, які не мають порушень зору. Раніше навички схематичної побудови речень в учнів із глибокими порушеннями зору було дуже важко сформувати, а LEGO дозволяє легко це зробити у цікавій наочно-дійовій, ігровій формі. Подібних завдань різного типу на граматичні розбори за допомогою цеглинок LEGO вчитель може створити безліч, залежно від теми, завдань уроку та можливостей кожного учня. Залучення цеглинок LEGO може допомогти навіть під час вивчення та розбору не лише простих, але й складних речень різних типів.

Якщо до набору LEGO увести ще й круглі фішки, скажімо з набору блоків Дьєнеша (В. Близнюк та ін., 2019. 77), то можна практикувати із незрячими учнями й звуковий аналіз слів не за допомогою фланелеграфа й спеціальних фішок-геометричних фігур, а на основі застосування цеглинок LEGO, або у комбінуванні та виправданому поєднанні обох методик. Для поділу слів на склади вчитель може пропонувати дітям такі завдання із цеглинками LEGO: вчитель називає слова з різною кількістю складів, а учні мають простукати по парті цеглинками LEGO стільки разів, скільки складів має відповідне слово. Цю вправу можна проводити і попарно, коли один з учнів називає слово, а другий визначає кількість складів. У парах вправа проводиться почергово.

Не можна ігнорувати й можливостей процесу моделювання з LEGO, адже завдяки цьому діти, зокрема і з порушеннями зору, розвивають конструктивну творчу діяльність, дрібну моторику рук і вправляються в описах збудованих ними конструкцій та об'єктів, що позитивно впливає й на розвиток мовлення школярів.

І наостанок варто згадати про можливості застосування цеглинок LEGO безпосередньо для розвитку дрібної моторики рук школярів із порушеннями зору на уроках і корекційних заняттях, під час проведення пальчикових гімнастик, тематичних фізкультхвилинок тощо. Наприклад:

1. Пальчикова гімнастика "Загадкова цеглинка"

Діти беруть одну цеглинку у праву руку, стискають та розтискають кулачок.

У лівій руці інша цеглинка. Діти виконують ті ж самі дії.

Ця цеглинка – фантазер

Та чудовий масажер.

Візерунчастий бочок

розвиває кулачок.

Міцно ти її здави,

Свою силу прояви.

2. Пальчикова гімнастика "Гусінь"

Діти беруть одну цеглинку, проводять "кнопочками" по тильній стороні долоні спочатку однієї руки, потім другої.

Потім проводять по кожному пальчику спочатку однієї, а далі другої руки.

Крутять цеглинку між долонями по колу.

Підкидають цеглинку догори.

Міцно затискають цеглинку між долонями.

Усі дії з цеглинками відбуваються під зачитування відповідних слів:

На маленьке деревце

Вгору гусінь поповзла.

Гілочки всі проповзала,

І листочки не минала...

Потім раптом покотилась,

Завертілась, закрутілась,

Застрибала, заскакала,

Вниз упала та й пропала!

3. Гімнастика "Пальчики"

Раз цеглинка, два цеглинка,

Пальчик стука по цеглинках.

Тук-тук, тук-тук-тук,

Чуємо веселий звук.

Тук-тук, тук-тук-тук,

Ой, який чудовий звук...

Дитина стукає пальчиками по черзі по кожній випуклій частині цеглинки.

4. Пальчикова гімнастика "Веселі цеглинки"

Ми цеглинки в руки взяли

(діти беруть у кожну руку по одній цеглинці)

І місцями поміняли

(перекладають цеглинки з однієї руки в другу).

Потім міцно їх з'єднали

(скріплюють дві цеглинки разом),

Вгору злегка підкидали

(підкидають з'єднані цеглинки вгору і ловлять).

Раз-два, не відпускай,

А швиденько заховай!

(ховають цеглинки у долоньках за спиною).

Висновки. Загалом спектр використання LEGO-технологій на уроках української мови, зокрема й у навчанні молодших школярів із порушеннями зору, досить широкий і різноплановий як з огляду забезпечення конструктивно-ігрового значення, так і набуття важливого мовно-дидактичного аспекту.

За допомогою цеглинок LEGO розв'язуються важливі завдання освітньої діяльності початкової школи за такими основними напрямками:

Корекційно-розвиткове значення застосування конструктора LEGO має значний вплив на:

- розвиток дрібної моторики рук, активізує у дітей із порушеннями зору дотикове сприймання, стимулює в них мовленнєвий розвиток, творчі та розумові здібності;

- розвиток у школярів із порушеннями зору навичок орієнтування в мікропросторі;

- збагачення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафти тощо.

- Систематична та послідовна робота із конструктором LEGO на уроках української мови забезпечує й виконання важливих психолого-педагогічних та загальноосвітніх функцій:

- розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення;

- формування навичок діалогічного мовлення;

- розширення словникового запасу;

- ознайомлення з досить складними лінгводидактичними поняттями та абстрактними мовними явищами у доступній для молодших школярів із порушеннями зору формі;

- уміння працювати в парах, групах, спілкуватися;

- створення атмосфери змагання, зацікавлення, успіху.

Ефективно організована робота з конструктором LEGO має і великий виховний потенціал: допомагає формувати певні риси особистості – посидючість, терпіння, взаємоповагу, допомогу, охайність. Усе це й дає можливість активізувати мислення, формувати стійкий інтерес до організованості та загалом предмета вивчення.

Необмежені можливості залучення LEGO-технологій у навчанні школярів із порушеннями зору не вичерпуються викладеним у статті матеріалом. Кожен учитель, залежно від свого педагогічного досвіду та контингенту учнів із різними порушеннями зору та освітніми можливостями, має свої цікаві, корисні та ефективні напрацювання.

Список використаних джерел:

1. Бак О. (2020). Мова в цеглинках. LEGO-система в освітньому просторі Нової Української Школи.

Початкова

освіта.

Режим

доступу

[http://www.osvitaua.com/2020/02/87282/?fbclid=IwAR3qNxdwqoMcWqw2eZYgr3IOiUBfzdtlugtrwVGYsAcPI-](http://www.osvitaua.com/2020/02/87282/?fbclid=IwAR3qNxdwqoMcWqw2eZYgr3IOiUBfzdtlugtrwVGYsAcPI-4cLKA1xXLZ7BY)

4cLKA1xXLZ7BY 2. Білинець Д. (2020). LEGO-ігри на уроках української мови. *Всеосвіта*. Режим доступу

[https://vseosvita.ua/library/lego-igri-na-urokah-ukrainskoi-movi-122077.html?fbclid=IwAR0ST9LGD3SBc7Ci-](https://vseosvita.ua/library/lego-igri-na-urokah-ukrainskoi-movi-122077.html?fbclid=IwAR0ST9LGD3SBc7Ci-nb5E1zc4L1RzWZjbf9BaiWTK2Q8sove-XdXl7w_Kp03)

nb5E1zc4L1RzWZjbf9BaiWTK2Q8sove-XdXl7w_Kp03. 3. Близнюк В., Білецька Л., Бригинець Н., & Гребенюк Т.

(2019). Тифлопедагогічне обстеження дітей з порушеннями зору з використанням LEGO: метод. рекомендації. Київ : Кафедра.

References

1. **Bak O.** (2020). Mova v cegly`nках. LEGO-sy`stema v osvitr`omu prostori Novoyi Ukrayins`koyi Shkoly`. Pochatkova osvita. Rezhy`m dostupu <http://www.osvitaua.com/2020/02/87282/?fbclid=IwAR3qNxdwqoMcWqw2eZYgr3IOiUBfzdtlugtrwVGYSAcPI-4cLKA1xXLZ7BY>
2. **Bily`necz` D.** (2020). LEGO-igry` na urokah ukrayins`koyi movy`. Vseosvita. Rezhy`m dostupu https://vseosvita.ua/library/lego-igri-na-urokah-ukrainskoi-movi-122077.html?fbclid=IwAR0ST9LGD3SBc7Ci-nb5E1zc4L1RzWZjbf9BaiWtk2Q8sove-XdXI7w_Kp03
3. **Bly`znyuk V., Bilecz`ka L., Bry`gy`necz` N., & Grebenyuk T.** (2019). Ty`flop pedagogichne obstezhennya ditej z porushennyamy` zoru z vy`kory`stannyam LEGO: metod. rekomendaciyi. Ky`yiv : Kafedra [in Ukrainian].

Т.М. Гребенюк, А.П. Серпутько. LEGO-технологии на уроках украинского языка в обучении школьников с нарушением зрения

В статье рассматриваются LEGO-технологии, как составляющая реализации Концепции Новой Украинской Школы и важный способ наглядного обучения сложным абстрактным языковым явлениям и понятиям; освещаются практические приемы и способы применения LEGO-технологий на уроках украинского языка с методическими рекомендациями для учителей начальных классов, которые обучают учеников с нарушением зрения (незрячих и со сниженным зрением) в заведениях специального образования или с инклюзивной и индивидуальной формами обучения. В статье пунктирно прослеживается коррекционно-развивающее значение применения LEGO-технологий, в том числе в обучении школьников с нарушением зрения.

Ключевые слова: Новая Украинская Школа, ученики с нарушением зрения, незрячие ученики, ученики со сниженным зрением, LEGO-технологии, конструктор LEGO, кирпичики LEGO, урок украинского языка.

H. Serputko, T. Grebeniuk. LEGO technologies for teaching schoolchildren with visual impairments in the lessons of Ukrainian language

The paper studies LEGO technologies as a component that helps implement the Concept of the New Ukrainian School since their practical application in the learning process provides an impetus to developing new educational and game approaches in teaching school students with visual impairments. In addition, the authors draw attention to the fact that LEGO technologies used in work with children who have visual impairments are not only an important means of visualizing complex abstract linguistic phenomena and concepts, but they are also a kind of visualization that is available for the children's perception and work with it. The authors highlight some practical methods and ways of using LEGO technologies in the lessons of Ukrainian Language; they provide methodological recommendations for primary school teachers who teach students with visual impairments (blind and with low vision students) in special education institutions, or according to inclusive or individual forms of education. At the same time, the authors point out the need to adapt LEGO material and game tasks to work with school students who have visual impairments, particularly with blind students. The two most common methods of such adaptation were revealed in detail. The article also points out the correctional and developmental importance of LEGO technologies, especially for the education of students with visual impairments: the development of fine motor skills and micro space orientating skills; enrichment of ideas about the world around us, architecture, transport, landscapes, etc. The use of LEGO also provides important psychological, pedagogical and general educational functions: development of attention, memory, creative thinking; formation of skills of dialogic speech; vocabulary expansion; acquaintance with rather difficult linguodidactic concepts and abstract linguistic phenomena; ability to work in pairs, groups, communicate; creating an atmosphere of competition, interest, success. Effectively organized work with the LEGO constructor has a great educational potential: it helps to form certain personality traits - perseverance, patience, mutual respect, help, neatness. The article materials will be helpful for parents raising children with these disabilities, as well as for students majoring in 013 – primary education and 016 – special education and for students of various pedagogical specialties who are studying "The Fundamentals of Inclusive Education.

Key words: New Ukrainian School, school students with visual impairments, blind students, students with low vision, LEGO technologies, LEGO constructor, LEGO bricks, an lesson of Ukrainian Language.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2020.41.06

УДК 373.2.064.1:37.015.3-056.2/3

I. М. Омелянович

mirina89@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2166-0350>

Ю.В. Коломієць

y.v.kolomiyecz@npu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-1936-3165>

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В статті розкрито особливості психолого-педагогічної роботи з батьками, які виховують дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Висвітлені істотні емоційні стани батьків дітей означеної категорії.

У контексті статті визначені завдання та етапи просвітницької роботи вихователів та педагогів з батьками дитини з особливими освітніми потребами, а також виокремлені етапи залучення батьків до цього процесу. З огляду на етапи просвітницької роботи з сім'ями дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, запропоновані, означені в статті, кроки співробітництва батьків, педагогів та психологів.

Наголошено на необхідності використання таких форм роботи з батьками як: психолого-педагогічна просвіта, соціально-педагогічний патронат, психолого-педагогічний супровід.

Ключові слова: діти дошкільного віку з особливими освітніми потребами, просвітницька робота, психолого-педагогічний супровід.

Постановка проблеми. Останнім часом в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами, а їх сім'ї становлять одну з найбільш вразливих груп населення. Сучасні наукові погляди базуються на переконанні, що батьки є першими і головними вчителями і вихователями дитини.

Психолого-педагогічна підтримка таких сімей – це вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних з допомогою дитині: з лікуванням, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією в суспільство. У процесі взаємодії корекційних педагогів та сім'ї дуже важливо враховувати інтереси, пріоритети та проблеми сімей. Батьки дітей з особливими освітніми потребами повинні працювати в тісному контакті з педагогами і бути їхніми партнерами у розробці й реалізації виховних та навчальних планів.

Аналіз досліджень і публікацій. Про необхідність належної допомоги батькам з виховання дітей у сім'ї зазначено в Конституції України, Законі України «Про дошкільну освіту», Національній програмі «Діти України», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, програмах та інших державних документах.

Психолого-педагогічна робота та просвітницько-консультативна взаємодія педагогів з батьками дітей дошкільного віку ґрунтується передусім на Законі України «Про дошкільну освіту». У ньому наголошено, що виховання дитини є процесом, який починається з дошкільного віку і спирається на інтегрування зусиль родинного та суспільного інститутів щодо формування особистості, синтезу здобутків національної та загальнолюдської культури в поєднанні з сучасними досягненнями психолого-педагогічних наук і світового педагогічного досвіду.

У працях Я. Коменського (1947), А. Макаренка (1980), І. Песталоцці (1961), С. Русової (2001), В. Сухомлинського (1978) обґрунтовується положення про провідну роль сім'ї у розвитку дитини, залучення її до загальнолюдських цінностей.

Питання сімейної педагогіки досліджував і А. Макаренко, аналізуючи організацію життя у родині, єдність вимог дорослих до дітей; мету їхнього виховання; проблеми батьківського авторитету; формування критичного ставлення батьків до себе, контроль за своєю поведінкою, самовихованням, наголошував на необхідності підготовки в педагогічних інститутах студентів до роботи з батьками учнів. На його думку, особливу увагу потрібно приділяти структурі сім'ї, методиці виховання в сім'ї та засобам педагогічної допомоги батькам.

Отже, сім'ї необхідно постійно надавати педагогічну допомогу (видавати спеціальну літературу, проводити обов'язкові курси для батьків тощо) (Макаренко А. С. 1980).

У своїх працях учений акцентував увагу на вихованні як на процесі соціальному у його широкому